

30 635

Octrooibeleid

Nr. 14 Brief van de minister van Economische Zaken en
Klimaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 juni 2026

Tussen juli 2025 en februari 2026 heeft onderzoeksbureau Technopolis het beleid van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)¹ op het gebied van het intellectuele eigendom (IE) over de periode 2017-2024 geëvalueerd. De evaluatie was gericht op vier domeinen die onder de beleidsverantwoordelijkheid van EZK vallen: octrooien, merken, tekeningen en modellen en bedrijfsgeheimen.

In de evaluatie stonden de doeltreffendheid van het beleid, de doelmatigheid van het beleid, de doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering, en de toekomstbestendigheid van het IE-stelsel centraal. Hierbij bied ik u het eindrapport aan met de uitkomsten van dit onderzoek.

Hoofdpijnen conclusies en aanbevelingen

Technopolis concludeert dat het IE-stelsel in de basis goed functioneert. Ik ben verheugd dat in het onderzoek een positief beeld naar voren komt over de juridische robuustheid en de kwaliteit van uitvoering van het Nederlandse IE-stelsel in lijn met internationale standaarden. Dit bevestigt dat ons IE-stelsel een betrouwbaar fundament vormt voor het Nederlandse innovatie- en ondernemingsklimaat.

Tegelijkertijd maakt de evaluatie duidelijk dat er een opgave ligt in het behouden en waar nodig verbeteren van de toegankelijkheid en het gebruiksgemak van het IE-stelsel, zodat dit in de praktijk vaker en effectiever wordt benut en bijdraagt aan innovatie, groei en maatschappelijke waardecreatie. Ook kan de samenhang van IE met het bredere innovatie- en technologiebeleid worden versterkt en ligt er een belangrijke taak om de uitvoering robuust voor te

¹ Bij aanvang van het onderzoek heette het ministerie Economische Zaken (EZ). Na de aantreding van het nieuwe kabinet op 23 februari 2026 zijn de ministeries EZ en Klimaat en Groene Groei (KGG) samengegaan tot het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Waar in het rapport EZ staat, wordt in deze brief EZK gehanteerd.

bereiden op aanstaande beleidswijzigingen, in het bijzonder rond de modernisering van de Rijsoctrooiwet 1995 (ROW 1995).

In deze brief schets ik eerst de achtergrond van het IE-stelsel. Daarna ga ik nader in op de conclusies uit het evaluatierapport en geef ik aan de hand van de volgende vier rubrieken inzicht in de wijze waarop ik aan de slag ga met de aanbevelingen.

1. Verdieping en doorontwikkeling van rol IE in (internationaal) beleid

In de eerste rubriek schets ik hoe ik uitvoering zal geven aan de aanbevelingen voor meer samenhang en strategische inbedding van het IE-beleid en zo een betere integratie van het IE-beleid in andere beleidsterreinen zal bewerkstelligen. Daarnaast ga ik in op de aanbeveling om de Nederlandse inzet in internationale gremia vast te houden en gericht door te ontwikkelen.

2. Toegankelijkheid van het IE-stelsel in ondersteuning en voorlichting

In de tweede rubriek ga ik in op de aanbeveling om bij beleidswijzigingen de toegankelijkheid van het systeem te borgen. Daarbij zal ik mij richten op de feitelijke hanteerbaarheid van het IE-stelsel en op welke wijze het mkb daarbij beter ondersteund en geïnformeerd kan worden.

3. Modernisering Rijsoctrooiwet 1995

In de derde rubriek geef ik aan hoe ik de aanbeveling wil overnemen om de transitie naar de vernieuwde ROW 1995 gezamenlijk met Octrooicentrum Nederland (OCNL) te organiseren en zo uitvoering en gebruikers tijdig voor te bereiden op het nieuwe octrooisysteem.

4. Valorisatie

In de vierde rubriek richt ik mij op de aanbeveling om samen met OCW voort te bouwen op de bestaande standaardisering binnen valorisatie en hoe EZK kan bijdragen aan een praktijk die zowel kennisdeling als effectieve benutting van IE mogelijk maakt.

Achtergrond van het IE-stelsel

IE-rechten stellen ondernemers in staat om ideeën, innovaties en creativiteit om te zetten in economische waarde. Zij bieden bedrijven niet alleen bescherming, maar ook strategische mogelijkheden om zich te onderscheiden, samen te werken en te investeren in verdere innovatie. Onderzoek laat zien dat bedrijven

met een combinatie van verschillende IE-rechten doorgaans sterker presteren en sneller groeien dan bedrijven zonder IE-rechten.² Ieder IE-recht heeft zijn eigen functie. Met een merk kunnen producten en diensten op onderscheidende wijze in de markt worden gezet. Via een tekening- of modelrecht wordt de unieke vormgeving van een product beschermd. Een octrooirecht beschermt technische innovaties en een bedrijfsgeheim biedt controle over waardevolle, vertrouwelijke informatie.

Het evaluatierapport van Technopolis onderstreept het belang van een robuust IE-beleid en een effectieve uitvoering voor de totstandkoming en doorgroei van innovaties. In een vaak weerbarstige opstartfase van een onderneming of innovatieproces zijn er tal van factoren die uiteindelijk bepalen of een idee uitgroeit tot een succes. IE fungeert in dat proces als een noodzakelijke randvoorwaarde en kan ondernemers ondersteunen als strategisch instrument voor bescherming, marktpositionering en kennisdeling.

Op de eerste plaats zijn IE-rechten aan te merken als beschermingsinstrument. Een IE-recht is een exclusief recht waarmee een ondernemer zich kan onderscheiden van zijn concurrenten. Die functie is vaak ondersteunend bij het verkrijgen of versterken van een marktpositie en bij het aantrekken van financiering. IE-rechten kunnen dienen als onderpand bij kredietverstrekking, al wordt dit potentieel in Europa op dit moment nog onvoldoende benut.³ Het evaluatierapport concludeert dat IE met name in kapitaalintensieve sectoren bijdraagt aan het investeringsklimaat.

De bescherming die een IE-recht biedt is niet ongelimiteerd. De keerzijde is immers dat anderen beperkt worden in de toegang tot kennis of in hun ruimte om te ondernemen (*freedom to operate*). Het IE-stelsel is er daarom op gericht een evenwichtige balans te vinden tussen effectieve beschermingsmogelijkheden van de IE-houder en de vrijheid van derden om te handelen.

² IP and innovation in European sectors - Industry-level analysis report (29 januari 2026), te raadplegen via: <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/ip-and-innovation-in-european-sectors>.

³ IP-backed finance in Europe: State of Play and Future Perspectives (13 april 2026), te raadplegen via: <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/IP-backed-finance-in-Europe-state-of-play-and-future-perspectives>.

Ten tweede biedt het IE-systeem handvatten om tot effectieve kennisdeling te komen. IE-rechten maken transacties van kennis mogelijk via licenties en overdracht. Ook draagt IE bij aan kennisverspreiding bijvoorbeeld door de publicatie van octrooien in openbare registers. Doordat informatie over bestaande technologieën publiek toegankelijk wordt, kunnen anderen daarop voortbouwen.

De rol van de overheid in het IE-domein is met name gelegen in het onderhouden van een stabiele juridische en institutionele basisinfrastructuur. Een goed functionerend IE-stelsel biedt ondernemers zekerheid en een voorspelbaar kader. Dat draagt bij aan een aantrekkelijk investeringsklimaat, valorisatie, innovatie en de economische weerbaarheid van Nederland als geheel. Ook het belang van IE in de context van kennisveiligheid en strategische autonomie neemt toe, waarbij de bescherming van gevoelige kennis en technologie een belangrijk aandachtspunt blijft in het bredere IE-beleid. Daarbij is het van belang dat het Nederlandse stelsel zoveel mogelijk aansluit bij Europese en mondiale kaders.

Aan het IE-stelsel en een kwalitatief goede uitvoering daarvan zijn kosten en toegangsrempels verbonden. Ik zie het als een belangrijke taak voor de overheid ervoor te zorgen dat de kosten proportioneel blijven en te waarborgen dat zowel nieuwe als ervaren gebruikers het systeem kunnen begrijpen, er effectief toegang toe hebben en beter kunnen benutten.

1. Verdieping en doorontwikkeling van rol IE in (internationaal) beleid

De evaluatie van het IE-beleid bevestigt dat het huidige stelsel en de uitvoering goed functioneren, maar Technopolis signaleert ook kansen om de samenhang, voorspelbaarheid en strategische inbedding van het IE-beleid verder te versterken. Zo kan een helder, compact IE-beleidskader ervoor zorgen dat doelen, instrumenten en afwegingen binnen het IE-beleid beter zichtbaar worden voor zowel gebruikers als aangrenzende beleidsterreinen. Verder wordt de internationale inzet van Nederland op IE-gebied als inhoudelijk sterk en betrokken ervaren. Het is belangrijk deze inzet voort te zetten, maar ook om duidelijker te communiceren wat de internationale ontwikkelingen betekenen voor gebruikers in de praktijk. De aanbevelingen uit het rapport sluiten aan bij deze kansen en bieden een goede basis om het IE-beleid verder te versterken en voort te bouwen op wat al goed werkt.

Ik neem de aanbeveling uit de evaluatie over om een compact document op te stellen dat de huidige doelen, instrumenten en afwegingsvragen van het IE-beleid helder verwoordt en als praktische houvast dient voor alle relevante stakeholders. Daarbij is het van belang dat dit kader recht doet aan de volle breedte van het IE-beleid van EZK, dat naast octrooien ook merken, modellen en bedrijfsgeheimen omvat. In de praktijk manifesteert innovatie zich immers breder dan enkel technologische innovatie. Dit document zal ook dienen als referentiekader voor de verdere uitwerking van de aanbeveling om een betere integratie van het IE-beleid in andere beleidsterreinen te bewerkstelligen. Ik verwacht dat dit voor meer samenhang en duidelijkheid zal zorgen en streef ernaar dit document eind 2026 gereed te hebben.

De evaluatie bevestigt dat de uitvoering van OCNL professioneel en consistent verloopt. Ook wordt de Nederlandse inzet in internationale gremia⁴ gewaardeerd om zijn inhoudelijke deskundigheid en het betrekken van marktpartijen. Dit zijn sterke punten die ik wil bestendigen. Nederland heeft een actieve en inhoudelijk erkende positie opgebouwd binnen deze gremia die bijdraagt aan ons verdienvermogen als kennisland. Die positie blijft niet vanzelf in stand. Ik neem de aanbeveling over om deze inzet voort te zetten en gericht door te ontwikkelen.

2. Toegankelijkheid van het IE-stelsel in ondersteuning en voorlichting

Uit het onderzoek komt naar voren dat het IE-stelsel “goed werkt als je het eenmaal kent”. Dat laat zien dat er een drempel is voor (potentiële) gebruikers om hun weg te vinden in de mogelijkheden van IE-rechten. Technopolis concludeert dat, hoewel het systeem formeel toegankelijk is voor alle soorten gebruikers, de feitelijke benuttingsmogelijkheden onevenredig zijn verdeeld. Kleine en minder ervaren partijen staan op een achterstand ten opzichte van partijen die de opties, kosten en risico's van IE binnen hun onderneming duidelijk in kaart hebben gebracht.

Het beeld dat gebruikers in werkelijkheid niet dezelfde benuttingskansen van het IE-systeem ervaren, herken ik. Om IE optimaal in te kunnen zetten, moeten potentiële gebruikers allereerst bekend zijn met het systeem en een geïnformeerde keuze kunnen maken. Vervolgens kost het tijd en specialistische

⁴ Wereldorganisatie voor intellectuele eigendom (WIPO), Europees Octrooibureau (EOB), Europese Unie (EU), Bureau voor de Intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO), Eengemaakt Octrooigerecht (UPC) en Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BOIP).

kennis om effectief te navigeren binnen het IE-landschap en om de mogelijkheden optimaal te benutten. Voor onder andere het mkb en startups/spin-offs die in beperktere mate toegang hebben tot expertise en financiële middelen, is de drempel om IE-rechten te verkrijgen, te onderhouden en te handhaven in verhouding hoger. Een kanttekening daarbij is wel dat de drempels die in het onderzoek worden gesignaleerd met name gelden voor het octrooirecht en in mindere mate gelden voor de andere IE-rechten.

In het licht van de aanbevelingen uit het evaluatierapport, zie ik mogelijkheden om de disbalans in de feitelijke benuttingskansen van het IE-stelsel meer in evenwicht te brengen en zo de toegankelijkheid te waarborgen. Ten eerste is het van belang alle potentiële gebruikers beter te bereiken en bekend te laten raken met het IE-systeem. Om het bereik en de effectiviteit te vergroten sluit ik aan bij de aanbeveling van Technopolis om de voorlichting te organiseren vanuit de bestaande ecosystemen. OCNL en Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BOIP) zijn de uitvoerende organisaties voor respectievelijk octrooien en merken/modellen, maar ondernemers komen veelal niet rechtstreeks via deze organisaties in aanraking met IE. In de praktijk vindt een eerste kennismaking met IE vaak plaats via intermediairs zoals regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's), de Kamer van Koophandel, incubators en brancheorganisaties. Vanuit die gedachte wil ik gezamenlijk met OCNL en BOIP de doorverwijzing tussen de verschillende actoren binnen reeds bestaande ecosystemen verder intensiveren, zodat ondernemers sneller aan de slag kunnen met hun IE. Om dat te bereiken zal ik de voorlichting binnen de diverse ecosystemen versterken.

Ten tweede onderschrijf ik de aanbeveling dat het van belang is bij stelselwijzigingen te toetsen op toegankelijkheidsdrempels. Dat gebeurt nu al, zoals met de mkb-toets die bij de totstandkoming van het wetsvoorstel voor modernisering van de ROW 1995 is uitgevoerd. Dergelijke input aan de voorkant is zonder meer waardevol. Tegelijkertijd heeft de toegankelijkheid van het IE-stelsel mijn continue aandacht en zijn er verschillende initiatieven die beogen de toegangs drempel te verlagen. Zo heeft BOIP in 2024 een vereenvoudigde procedure voor merkregistraties – de zogenaamde Easyfiling – ingevoerd, waarmee op een laagdrempelige manier online een aanvraag kan worden ingediend. Daarnaast liggen er kansen de toegankelijkheid tot het IE-stelsel te verbeteren met behulp van AI-toepassingen, zoals bij voorafgaande beschikbaarheidsonderzoeken in registers (*pre-filing searches*).

Los van een formele toets op toegankelijkheidsdrempels, is het van belang dat juist in de praktijk ook minder ervaren of kapitaalkrachtige spelers de toegevoegde waarde die IE-rechten kunnen hebben voor hun onderneming weten te benutten. Ik realiseer mij dat wetswijzigingen, zoals de aankomende modernisering ROW 1995, een grotere impact kunnen hebben op partijen als het mkb en startups. Ik ben daarom voornemens een voorstel te doen voor begeleidende maatregelen ter ondersteuning van deze doelgroepen. Daarbij denk ik aan gerichte voorlichting en verken ik mogelijkheden om de kostendrempel te matigen. De beoogde begeleidende maatregelen zal ik nader uitwerken en gelijktijdig met het wetsvoorstel aan uw Kamer voorleggen.

3. Modernisering ROW 1995

Sinds de brief van 8 december 2020 en de begeleidende beleidsnota 'Modernisering Rijksoctrooiwet 1995'⁵ is veel aandacht besteed aan een grondige herziening van het nationale octrooisysteem. Met dit wetsvoorstel wordt onder andere voorzien in de overstap van het huidige registratieoctrooi naar een getoetst octrooi. Een octrooi zal dan na een inhoudelijke beoordeling door OCNL enkel nog verleend worden als het aan de vereisten van nieuwheid, inventiviteit en industriële toepasbaarheid voldoet.

Technopolis onderschrijft de ambitie die ten grondslag ligt aan deze herziening. Een getoetst nationaal octrooi zal bijdragen aan meer vertrouwen en voorspelbaarheid. Met Technopolis deel ik de opvatting dat een dergelijke grootschalige stelselwijziging vraagt om een gedegen en tijdige voorbereiding, niet alleen voor gebruikers van het octrooisysteem, maar ook aan de beleids- en uitvoeringskant. De aanbeveling daaromtrent neem ik over.

Ik erken dat door de invoering van het getoetst octrooi gebruikers die minder strategische en financiële capaciteit hebben een hogere drempel kunnen ervaren. In 2025 was 48% van de binnenlandse octrooiaanvragen afkomstig van het mkb.⁶ Dit illustreert dat het mkb een belangrijke doelgroep is van de ROW 1995. Het is daarom noodzakelijk de aangepaste aanvraagprocedure van het nieuwe systeem op toegankelijke wijze voor het voetlicht te brengen.

Het wetsvoorstel is in nauwe samenwerking met OCNL tot stand gekomen en die gezamenlijke aanpak maakt dat de uitvoeringspraktijk continu is meegenomen. Die lijn wil ik

⁵ Kamerstukken II 2020/21, 30 635, nr. 7 en bijlage.

⁶ Jaarverslag Octrooi Centrum Nederland 2025, te raadplegen via <http://www.octrooicentrum.nl>.

doorzetten bij de verdere implementatie. Gestreefd wordt naar inwerkingtreding van het nieuwe systeem op 1 januari 2028. OCNL heeft processen met een lange voorbereidingstijd, zoals het werven van extra onderzoekers en het aanpassen van ICT-systemen, reeds in gang gezet. Ook op het terrein van voorlichting en educatie over de vernieuwde ROW 1995 worden al stappen genomen. Ik zal mij er blijvend voor inzetten om het vervolg van het wetgevingstraject en de verdere transitie in goede samenwerking met OCNL te continueren.

4. Valorisatie

Nederland behoort tot de wereldtop op het gebied van wetenschap. Valorisatie, de omzetting van kennis naar economische en maatschappelijke waarde, blijft echter een uitdaging. Technopolis constateert dat transactiekosten en governance rond IE-afspraken in consortia en publiek-private samenwerkingen in de praktijk tot vertraging en frictie leiden. Ik herken dit beeld. Hoewel het primair vraagstukken zijn tussen kennisinstellingen, onderzoekers en financiers, heeft EZK hierin een faciliterende rol.

De afgelopen jaren zijn er al betekenisvolle stappen gezet. De spelregels voor Publiek-Private Samenwerking (PPS) verplichten partijen in subsidie-gefinancierde samenwerkingen om vooraf IE-afspraken te maken. Daarnaast presenteerden de Nederlandse universiteiten in november 2025 de vernieuwde standaard voor verstrekking van intellectueel eigendom.⁷ Dit zijn positieve ontwikkelingen, maar de toepassing daarvan kan breder en consistentier. Ik deel de opvatting van Technopolis dat hier nog winst te behalen valt en onderschrijf de aanbeveling om hierop voort te bouwen samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en relevante partijen uit het veld, zoals kennisinstellingen, Knowledge Transfer Offices (KTO's) en financiers. Daarbij acht ik het belangrijk om na te gaan of de toepassing van standaarden daadwerkelijk leidt tot minder frictie en kortere doorlooptijden en extra aandacht te besteden aan sectoren waar standaarden nog niet breed worden toegepast. De ministeries van EZK en OCW werken samen aan een verdere uitwerking van dit valorisatiebeleid, waaronder een onderzoek naar de haalbaarheid van bemiddeling bij onderhandelingen over IE tussen kennisinstellingen en startups. Daarover wordt uw Kamer later dit jaar nader geïnformeerd.

⁷ National IP Deal Term Principles 2.0, te raadplegen via: <https://www.universiteitenvannederland.nl/files/publications/2025%20National%20IP%20Deal%20Term%20Principles.pdf>.

Tot slot

De evaluatie laat zien dat er sprake is van een stevig fundament. De inhoudelijke positie die Nederland in internationale gremia heeft opgebouwd en een uitvoeringspraktijk die op orde is, zijn sterke punten die niet vanzelfsprekend zijn en actief onderhoud verdienen. De evaluatie biedt ook aanknopingspunten voor verbeteringen, zoals een samenhangender beleidskader, een gedegen invoering van het getoetst octrooi en het vergroten van toegankelijkheid voor minder ervaren gebruikers. De acties die ik in deze brief aankondig zijn gericht op het versterken van wat al werkt en het benutten van de kansen die er nog liggen. IE is geen doel op zich, maar een middel waarmee ondernemers, onderzoekers en kennisinstellingen waarde kunnen creëren en beschermen. Mijn inzet is er de komende jaren op gericht dat het Nederlandse IE-stelsel een nog robuustere basis wordt voor innovatie, zodat onze ondernemers en onderzoekers effectief kunnen bijdragen aan het verdienvermogen van Nederland en aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.

De minister van Economische Zaken en Klimaat,
H.G. Herbert